

ЛІЩУК Наталія,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність А4 Середня освіта,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник –

кандидат філологічних наук, доцент кафедри
української та зарубіжної літератур і методик їх навчання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Світлана БОРОДЦА

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДИСКУРС ПУБЛІЦИСТИКИ ІВАНА БАГРЯНОГО

Іван Багрянний є однією з найпомітніших постатей української літератури ХХ століття. Його творчість наскрізь пронизана ідеєю боротьби з тиранією та утвердженням свободи людського духу, що прочитуємо як у художніх текстах, так і в публіцистиці. «У 1956 р. І. Багрянний надрукував 24 більших чи менших публіцистичних виступів. Присвячені різним інформаційним приводам, вони все ж об'єднані навколо однієї ідеї – довести, що сталінізм і ленінізм тотожні, не відрізняються один від одного не тільки засадничо, але й у деталях» [3, с. 486], як, наприклад, у статті «Апологетика ідейного роззброєння і наша відсіч».

У дослідженні національного дискурсу передусім варто врахувати історичний та біографічний контексти його творчості: переслідування з боку радянської влади, тривалі арешти, вимушена еміграція, яка не давала іншого вибору, як залишити Батьківщину й опинитися в Німеччині. Саме Німеччина «стала центром української еміграції, осередком, організаційною структурою життя по таборах і приватних домах» [4, с. 65]. А до того часу з десяти років письменник на власні очі бачив та відчував реалії більшовицького режиму, з яким залишався в непримиренній боротьбі до кінця життя. Він намагався утвердити в свідомості українців ідею боротьби за незалежну Українську державу та національну свободу. «Я вернусь до своєї Вітчизни з мільйонами своїх братів і сестер, що перебувають тут, в Європі, і там, по сибірських концтаборах, тоді, коли тоталітарна кривава більшовицька система буде знесена так, як і гітлерівська, коли НКВС піде вслід за гестапо, коли червоний російський фашизм щезне так, як щез фашизм німецький...» [2,

с. 36–37]. Усі ці обставини стали підґрунтям для формування його публіцистичної позиції.

Памфлети та статті І. Багрянний публікував в еміграційній періодиці, і лише після проголошення незалежності України вони стали доступними широкому колу читачів. У центрі публіцистичних роздумів І. Багряного перебуває поняття нації як історично сформованої духовної спільноти. У своїй публіцистиці письменник детально змальовував тяжке становище українців, зокрема в памфлеті «Чому я не хочу вертатися до СРСР», який дослідники вважають одним із найцінніших здобутків його публіцистичної спадщини. У ньому автор із гострою критикою звертався до радянської влади, глибоко і всебічно розкриваючи трагедію та страждання українського народу – чесних трударів-хліборобів.

Особливістю національного дискурсу І. Багряного є поєднання аргументації з емоціями, публіцистичною експресією. Автор активно використовував звертання, риторичні запитання та оцінну лексику, що надає його текстам переконливості й спрямованості на читача. У статті «Над труною тирана» його голос – це голос усього пригнобленого народу, що висловлював заклик-маніфест часто повторюваними словами «...ми не підемо за його вченням...», «...ми відхилилися від прямої теми, якою не є турбота про Сталінове потойбічне життя...». Автор звертався до іронії як виразного художнього засобу: «Це був найвидатніший з усіх видатних і найбільший з усіх великих тиранів» [1, с. 353–357].

Важливо зазначити, що ідеї, висловлені в публіцистиці, знаходять художнє втілення в його прозі, зокрема в романі «Сад Гетсиманський». У цьому творі через долю головного персонажа письменник осмислив трагедію людини, котра опинилася в жорстоких умовах радянських каральних органів. Роман став художнім продовженням тих ідей, які І. Багрянний розгортав у публіцистиці – захист національної та людської гідності, свободи вибору і внутрішньої незалежності навіть у ситуації повного фізичного та морального тиску. Таким чином, між публіцистикою та художньою прозою І. Багряного існує органічний взаємозв'язок. Якщо в публіцистичних текстах автор прямо формулював свої політичні й національні ідеї, то в романі «Сад Гетсиманський» ці ідеї набувають образного, емоційного та психологічного втілення. Це дозволяє глибше розкрити трагедію епохи та переконливо увиразнити його національний дискурс.

Отже, публіцистика Івана Багряного є важливою складовою його творчої спадщини, у якій найповніше розкривається національна проблематика. У своїх статтях і памфлетах автор послідовно викривав

страшні злочини тоталітарної системи проти українців, захищав права людини та утверджував ідею української державності. Його переконливе публіцистичне слово відзначається емоційною насиченістю, іронічністю та чіткою громадянською позицією, безперечно, впливаючи на читача і сьогодні.

Список використаної літератури

1. Багряний І. Публіцистика. URL: <http://www.blog.meta.ua/~meineivawka/posts/i967356>. с 353-357.
2. Багряний І. Чому я не хочу повертатися до СРСР. Вінніпег: Накладом Ком. Українців Канади. 1946. 38 с.
3. Михайлин Л. І. Журналістика як Всесвіт. Харків: Прапор. 2008. 511 с.
4. Чекалюк В. В. Недарма Іван Багряний не хотів «повертатися до СРСР». *Українське журналістикознавство: зб. наук. ст.* Вип. 4. Київ: Видавництво Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. 73 с.